

Felah Grubu'nun Milli Mücadele'deki Faaliyetleri

Kübra Kayabaşı*

(ORCID ID: 0000-0001-9506-5330)

Makale Gönderim Tarihi
06.05.2019

Makale Kabul Tarihi
26.08.2019

Özet

Dünya Savaşı sonrası Mütareke döneminde başta Osmanlı başkenti İstanbul olmak üzere pek çok vatan toprağı fiilen işgal edilmiş, Osmanlı ordusu terhis edilmiş, silah ve cephanesine el konulmuş ve İstanbul Hükümeti işgaller karşısında varlık gösterememiştir. Bu süreçte İstanbul'da Karakol Cemiyeti, Zabitan Grubu, Yavuz Grubu ve Müdafaa-i Milliye gibi gizli grupları kurularak istihbarat, propaganda ve mühimmat sevkiyatı faaliyetleri ile Anadolu Hareketini desteklemiştir. Felah Grubu da bu süreçte Ankara destekli olarak kurulan gizli gruplardan biridir. Grup, istihbarat ve propaganda faaliyetlerinin yanında, İstanbul'dan güvenilir subay ve memurları Anadolu'ya geçirerek Milli Mücadeleye fiili olarak katkıda bulunmuştur. Milli Mücadeleye pek çok katkıda bulunduğu bilinen grup faaliyetlerine, Hamza Grubu adı ile 23 Eylül 1920 tarihinde başlamıştır. Sırasıyla Mücahit, Muharip ve Felah isimlerini alarak 4 Ekim 1923 tarihinde son bulana kadar faaliyetlerini sürdürmüştür.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Milli Mücadele, Felah Grubu, İstihbarat

Activities of Felah Group in the National Struggle

Abstract

During the post-World War I Treaty, many homeland territories, mainly the Ottoman capital Istanbul, were actually occupied, the Ottoman army was demobilized, its weapons and ammunition were confiscated, and the Istanbul Government could not be present against the occupations. In this process, secret groups such as the Karakol Society, Zabitan Group, Yavuz Group and Defense National Association were established and supported the Anatolian Movement with intelligence, propaganda and ammunition activities. Felah Group is one of the secret groups established in Ankara in this process. In addition to intelligence and propaganda activities, the Group has contributed

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, kayabasikubra@gmail.com.

to National Struggle by transferring reliable officers and officers from Istanbul to Anatolia. The group, known to have contributed to the National Struggle, started its activities on 23 September 1920 with the name of Hamza Group. It continued its activities until it ended in 4 October 1923 by taking the names of Mücahit, Muharip and Felah respectively.

Keywords: Ottoman, National Struggle, Felah Group, Intelligence

Giriş

Millî Mücadele, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde Türk halkının haklı direnişinin ve millet olarak var olma mücadelesinin adıdır. Aynı zamanda işgal devletleri karşısında yalnız kalan Anadolu halkının esaret belgesini kabul etmeyerek işgallere karşı koyuşunun yansımasıdır. ¹Mondros Mütarekesi sonrası Avrupalı devletlerin işgalleri karşısında İstanbul Hükümeti'nin teslimiyetçi yaklaşımına karşın Osmanlı ülkesinde yaşayan halkın çözüm yolu ise kendi içerisinde çeşitli gruplar kurarak mücadele etmek olmuştur. Bu gruplardan en önemlileri arasında Mondros ile lağvedilen Osmanlı ordusunun yerine alternatif bir güç olarak görülen, Kuvâ-yı Milliye (Millî Kuvvetler) birliklerinin yanı sıra, istihbarat ve silah sevkiyatı alanında hizmet vermiş olan Karakol Cemiyeti, Zabitan Grubu, Yavuz Grubu, Mim Mim Grubu gösterilebilir. Felah Grubu da, Anadolu'ya subay, silah, cephane, malzeme göndermek ve istihbarat yapmak amacıyla Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti'ne bağlı olarak İstanbul'da kurulmuştur. Mustafa Kemal'in de desteklediği bu teşkilatlar, kendisinin liderliğindeki Milli Mücadele'ye önemli katkılarda bulunacaktır.²

Felah Grubu hakkında en önemli eser, Serdar Yurtsever tarafından 2015 yılında kaleme alınan Milli Mücadele İstihbaratında İstanbul'da Gizli Bir Grup *Felah* adlı eseridir.³ Bu çalışmasında Yurtsever, Milli Mücadele'de istihbaratın önemi ve Felah Grubu'nun istihbarata yönelik faaliyetlerini ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. Felah Grubu ile alakalı bir diğer önemli eser ise, Mesut Aydın'ın 1992 yılında kaleme aldığı *Milli*

¹*Osmanlı Belgelerinde Millî Mücadele ve Mustafa Kemal Atatürk*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2007, s. V.

² Eric Jan Zürcher, *Millî Mücadelede İttihatçılık*, İstanbul, 2016, s.161.

³ Serdar Yurtsever, *Millî Mücadele İstihbaratında İstanbul'da Gizli Bir Grup "Felah"*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2015.

Mücadele Dönemi'nde TBMM Hükümeti Tarafından İstanbul'da Kurulan Gizli Gruplar ve Faaliyetleri adlı çalışmasıdır.⁴ Milli Mücadele Dönemi'nde İstanbul'da kurulan gizli gruplar hakkında önemli çalışmalar yapılsa da Felah Grubu'nun Anadolu'ya yaptığı yardımlar hakkında ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle Felah Grubu'nun Milli Mücadele'deki faaliyetlerini ele alan bu çalışma ile literatüre katkı sağlamaya çalışılacaktır.

Felah Grubu'na Giden Süreç

Millî Mücadele döneminde Anadolu hareketine yardım amacıyla kurulan gizli gruplardan birisi de Felâh Grubu'dur. Mondros Mütarekesi sonrasında işgallerin artarak devam etmesi, İstanbul'un işgali ve Sevr Antlaşması'nın İstanbul Hükümeti'ne zorla kabul ettirilmesi karşısında Ankara Hükümeti'nin desteğiyle ortaya çıkan bir harekettir. Anadolu'ya subay, silâh, cephane ile malzeme göndermek ve istihbarat yapmak amacıyla, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti'ne bağlı olarak, Ankara'nın onayı alınarak kurulmuş olan ilk gizli grup Felâh Grubu'dur.⁵

Felah Grubu kuruluş çalışmalarına 'Moltke' adıyla birkaç kişi ile başlamış, merkez olarak Eminönü Balıkpazarı'na dönen köşede Hüseyin Hüsnü Eczanesi'nin tavan arası belirlenmiştir. Mühendis İhsan'ın Selimiye'deki evi ve Neşet Bey'in Beylerbeyi'ndeki Hazım Paşa Yalısı faaliyetlerin yürütüldüğü diğer yerlerdir.

Felah Grubu'nun ilk teşkilatının ismi Hamza Grubu olup, 23 Eylül 1920 tarihinde faaliyetine başlamıştır. Hamza Grubu'nun kurucusu Yüzbaşı Neşet Bey'dir. Neşet Bey Ankara'ya giderek Mustafa Kemal Paşa tarafından kabul görmüş ve ondan aldığı direktif ile İstanbul'a dönerek çalışmalara başlamıştır. Aslında Hamza Grubu'nun kuruluşu ile ilgili çeşitli iddialar vardır. Bunlardan birisi grubun, daha sonra amirliğini yapan Ekrem (BAYDAR) Bey'in, Hamza Grubu'nu kendisinin kurduğunu iddia etmesidir. Ekrem Bey, Mustafa Kemal Paşa'ya yazdığı mektupta, esaretten döndüğünü, bir Erkân-ı Harbiye subayı olarak vatana hizmet etmek istediğini belirtmiştir. Bu isteğine karşılık Mustafa Kemal Paşa'nın

⁴ Mesut Aydın, *Milli Mücadele Döneminde TBMM Hükümeti Tarafından İstanbul'da Kurulan Gizli Gruplar ve Faaliyetleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1992.

⁵ Servet Avşar, *Milli Mücadelede Propaganda Faaliyetleri (1918-1923)*, Basılmamış Doktora Tezi, Isparta 2010, s.172.

da İstanbul'un işgalinin yakın olduğu, kendisinin İstanbul'da kalarak istihbarat ve Yardım Başkanlığı vazifesini yapmasını ve hemen teşkilatlanmasını bildirdiğini ifade etmiştir.⁶

Hamza Grubu yaklaşık üç ay kadar faaliyette kaldığı dönemde, İstanbul'daki bazı zararlı dernek üyelerinin künyelerini Ankara'ya göndermiş, muhbirlerini Bursa, İzmir ve Manisa'ya kadar sokarak, Yunan ordusunun harekâtı ile ilgili Ankara'yı bilgilendirmiştir.

Hamza Grubu üyelerinden Şakir Muzaffer Bey'in İngilizler tarafından yakalanması ve grup şifrelerinin İngilizlerin eline geçmesi sonucu 15 Aralık 1920'de grup, isim değiştirerek "Mücahid" adını almıştır.⁷ Mücahid Grubu da yazışma ve faaliyetlerini 23 Şubat 1921 tarihine kadar sürdürmüş, bu tarihten sonra "Muharip Grubu" adını almıştır. Sakarya Savaşı hazırlıkları sürerken, Muharip Grubu'ndan Genelkurmay'a gelen mesajda, "İzmit'e kaçak fişek ve askeri gereç götüren motorun, 9 Ağustos 1921 tarihinde İstanbul'a dönerken bir İngiliz devriye motoru tarafından durdurulup arandığı, kaçak fişeklerin ve gereçlerin teslim edildiğini gösteren makbuzun İngilizlerin eline geçtiği, grup adı ve mührünün deşifre olduğu, kaptan ve mürettebatın tutuklandığı" bildirilmiştir. Bu gelişme üzerine Ankara tarafından şifre ve mührü değiştirilen grup, 31 Ağustos 1921 tarihinde "Felah Grubu" adını almıştır.⁸

Millî Mücadele döneminde İstanbul'dan Ankara Hükümeti'ne her türlü destek ve yardımı sağlayan Felah Grubu, Millî Mücadele'nin sonuna kadar faaliyetlerini sürdürmüştür.

Fevzi (Çakmak) Paşa, grupların devamlı olarak isimlerinin değiştirmelerini İngiliz İstihbaratının tuzağına düşmelerine bağlamaktadır.⁹ Bu durum I. Dünya Savaşı'nda yenilen Osmanlı Devleti'nin 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Mütarekesi'ni imzalamasıyla İngiltere'nin Anadolu'yu kontrol altında tutabilmek için

⁶ Aydın, a.g.e, s.50.

⁷ Bülent Çukurova, *Kurtuluş Savaşı'nda Haberalma ve Yeraltı Çalışmaları*, Ankara, 1994, s.43.

⁸ Serdar Yurtsever, *Millî Mücadele Dönemi İstihbarat Faaliyetleri Örnek Olay İncelemeleri (1919-1922)*, Ankara, 2013, s.61.

⁹ Avşar, a.g.e. s.175.

Mustafa Kemal önderliğinde başlayan Millî Mücadele'yi engellemeye çalıştığını göstermektedir.

Felah Grubu'nun Teşkilat Yapısı

Felah Grubu içerisinde görev dağılımı yapmış, 5 şube şeklinde örgütlenerek aşağıda yer alan şekli ile faaliyetlerini gerçekleştirmiştir:¹⁰

1.Şube; istihbarat, propaganda ve bunlarla ilgili vazifeleri yapmak üzere teşkilatlanmıştır. Şube müdürü Erkân-ı Harb Yüzbaşısı Seyfettin Bey (kod adı Yıldız), şube memuru ise Topçu Mülazım-ı evvel Rıdvan Bey'dir.

Grubun eleman istihdam etmeyi düşündüğü yerler; Harbiye Nezareti, İşgal kuvvetlerinin İrtibat zabıtlıkları, Ecnebi sefaretlikleri, İstanbul Merkez Kumandanlığı, İstanbul Polis Müdüriyeti ve Hariciye Nezareti'dir. İstihbarat çalışmaları, İstanbul'un çeşitli semtlerinde meydana getirilen merkezler aracılığı ile yürütülmüştür. Bu merkezler grup mensuplarının evlerinde tesis edilmişti. Biri Fatih, ikisi Şişli ve başka biri de Eminönü civarındaydı.¹¹

2.Şube; Kitaât-ı Fenniye şubesi olup telgraf, telsiz ve diğer muharebe malzemesinin Anadolu'ya gönderilmesi ile görevlidir. Şube müdürü Telgraf Yüzbaşısı Hilmi Bey'dir. Hilmi Bey, Ankara'nın emri ile İstanbul'da kalması mahzurlu görülerek Anadolu'ya çağırılmış ve orada istihdam edilmiştir.

3.Şube; Muâmelât-ı Zatiye Şubesi olup personel işleri, subayların tedarik ve sevki, posta işlemleri, Anadolu'ya gönderilecek tüm aleyhtar memurlar ile casusların hakkında bilgi elde edilmesinden sorumludur. Şube müdürü Erkân-ı Harb Yüzbaşısı Neşet Bey (kod adı Ay), şube memuru ise Topçu Yüzbaşısı Rasim Bey'dir.

4.Şube; Mühimmat Şubesi olup mühimmat ve harp malzemeleri tedarikinden sorumludur. Şube müdürü E. H. Yüzbaşısı Ekrem Bey (kod adı Güneş), şube memuru ise Yüzbaşı İsmail Hakkı Efendi'dir.

¹⁰Emin Demirel, *Teşkilatı Mahsusa'dan Günümüze Gizli Servisler*, İstanbul, 2002, s.195-196. ; Aydın, a.g.e., s. 57-62.

¹¹ ATASE Arşivi, İSH, 1534/8.

5.Şube; Levâzım Şubesi olup levazım işleri, subay sipariş işlemleri, askeri eşya tedariki, tüm hesap işlemlerinin tutulmasından sorumludur. Şube müdürü Yüzbaşı Sabit Bey (kod adı Işık Hadi), şube memuru ise Yüzbaşı Vasfi Efendi, Yüzbaşı Kemal Efendi ve Yüzbaşı Arif Efendi'dir.

Başkanlığını Erkân-ı Harb Binbaşısı Ragıp oğlu Ekrem (Baydar) Bey'in yaptığı Felah Grubu'nun 20 kişiden oluşan üyeleri ve görevleri aşağıda yer alan şekildedir:¹²

- 1) Ragıp oğlu Ekrem (Tophane), Rütbesi: Erkân-ı Harb Binbaşısı, Görevi: İstihbarat ve Yardım Başkanlığı.
- 2) Mehmet oğlu Aziz Hüdâi (İstanbul), Rütbesi: Binbaşı, Görevi: Siyasi İstihbarat.
- 3) Süleyman oğlu Kerim (Selanik), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Şifre Subayı.
- 4) Sadık oğlu İsmail Hakkı (Edirne), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Şifre Subayı.
- 5) İbrahim oğlu Kemal, Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Askeri İstihbarat.
- 6) Nezir oğlu Bedii (Kuzguncuk), Rütbesi: Üsteğmen, Görevi: Osmanlı Hükümeti Genel Kurmayı'nda İstihbarat
- 7) Ahmet oğlu Fehmi (İstanbul), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Zât İşleri.
- 8) Yusuf Ziya oğlu Cevdet (Midilli), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Anadolu'ya subay sevki ve tebligâtı.
- 9) Yahya oğlu Rasim (Üsküp), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Nakliye işleri.
- 10) Arif oğlu Eyüp (İstanbul), Rütbesi: Yarbay, Görevi: Topçu malzemesinin Anadolu'ya nakledilmesi.
- 11) Hüseyin oğlu Mehmet Emin (İstanbul), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Topçu malzemesinin Anadolu'ya nakledilmesi.
- 12) Osman oğlu Ahmet Ağa (İstanbul), Rütbesi: Üsteğmen, Görevi: Sevk edilecek malzemenin saklanması.
- 13) Kazım oğlu Hüseyin Hüsnü (İstanbul-Bakırköy), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: İstihkâm ve ulaşım aracı temin edilmesi.

¹²Ergun Hiçyılmaz, *Belgelerle Kurtuluş Savaşında Casusluk Örgütleri*, İstanbul, 1981, s.110-111.

14) İbrahim oğlu Mehmet Ali (Girit), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Muharebe araçlarının temin edilerek Anadolu'ya gönderilmesi.

15) Edip oğlu Ali Saip (İşkodra), Rütbesi: Hesap memuru, Görevi: Hizmete ve hizmetlilere ait hesap işleri.

16) Mehmet Aziz oğlu Vasfi (İstanbul), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Levâzım işleri.

17) Osman oğlu Seyfettin (İstanbul), Rütbesi: Yüzbaşı, Görevi: Levâzım işleri.

18) Saim oğlu Saffet (Trabzon), Rütbesi: Üsteğmen, Görevi: Kurye subaylığı.

19) Hüseyin oğlu Ziya (Kırşehir), Rütbesi: Üsteğmen, Görevi: Sevkiyât

20) Ahmet oğlu İbrahim Ethem (İstanbul), Rütbesi: Teğmen, Görevi: Sevkiyât

Felah Grubu'nun, kurulduğu tarihten itibaren kısıtlı ve sayısı az olan personeli ile organize olarak imkânlar dâhilinde Millî Mücadele'de üstlendiği önemli görevi yerine getirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır.

Felah Grubu'nun Gizliliği

Felah Grubu yaptığı faaliyetlerin açığa çıkmamasına yönelik bir takım tedbirler almıştır. Grup, İstanbul'da varlığını sürdürdüğü dönemde gizli adreslerde faaliyetlerde bulunmuş ve sık sık buldukları adresleri değiştirmişlerdir. Grup yöneticileri Ay-Güneş-Yıldız gibi takma isimler kullanmışlar, Ankara-İstanbul arasında haberleşme kuryeler aracılığıyla sağlanmış, her ay kuryelerin kullandığı parolalar değiştirilmiş, telgraf yazışmalarında şifre kullanılmış, herhangi bir tehlike durumunda ihtiyat gruplarına geçiş için hazırlıklarda bulunulmuş, grup isimleri kısaltma olarak yazışmalarda kullanılmış ve Ankara'ya gönderilmek üzere hazırlanan raporların açık halinin şifre ile gönderilmesi sonrasında raporların açık hali yakılarak imha edilmiştir. Felah Grubu'nun almış olduğu önlemlere bakıldığında gizliliğe riayet edildiği görülmektedir. Grup gizli bir şekilde yapılanma ve faaliyetlerini gerçekleştirme içerisinde bulunarak aslında açığa çıkma veya grup üyeleri içerisinde birisinin ihaneti ile karşı karşıya kalınma ihtimaline karşılık tüm üyelerinin görevden geri kalmamaları amaçlanmıştır.¹³

¹³ Yurtsever, a.g.e., s.223.

Felah Grubu gizlilik içinde faaliyetlerini devam ettirmeye çalışmasına rağmen bazı üyeleri açığa çıkmaktadır. İşte bu şekilde açığa çıkan üyeler, grubun çalışmalarını tehlikeye atmak için Anadolu'ya geçmek zorunda kalmışlardır.¹⁴

Felah Grubu'nun Anadolu ile Haberleşmesi

Felah Grubu, kurulduğu tarihten itibaren Anadolu ile haberleşmeyi çeşitli yollarla sağlamıştır. Grubun ilk teşkilatı olan Hamza Grubu gerekli makam ve merkezlerle irtibatını kuryeler aracılığıyla sağlamıştır. Grup, Ankara'dan veya sahillerdeki istihbarat zabıtlıklarından gönderilecek olan kuryelerin kendileri ile direkt olarak temasa geçmelerini uygun bulmayarak, verdikleri adreslere müracaat etmelerini ve bu suretle irtibatın sağlanmasını uygun görmüştür.

Grubun, Ankara ile haberleşmesini temin edecek diğer bir yol ise sahillerdeki istihbarat zabıtlıkları ile şifre haberleşmesidir. Bu yol ile haberleşmenin gerçekleşmesi için en müsait durumda bulunan İstihbarat Zabıtlığı, İnebolu İstihbarat Zabıtlığı idi.¹⁵ Grup tarafından hazırlanan herhangi bir yazı veya rapor, kurye aracılığıyla İnebolu'ya gönderilerek orada şifre ediliyor ve telle Ankara'ya ulaştırılıyordu.¹⁶ Böylece kurye ile haberleşme işgal altında bulunan İstanbul'da güvenilir bir yol olduğu için tercih edilmiştir.

Felah Grubu, Ankara ile hızlı bir şekilde haberleşmeyi gerçekleştirmek için İstanbul telgraf Müdürü İhsan (Pere) Bey ile görüşmeler yaparak büyük postanenin bodrum katında gizli bir telgraf merkezi oluşturulmuştur. Telgraf hatlarına ait bir planın bulunmamasına karşın, telgraf çavuşu Hacı Mümtaz'ın hatları ve istikametlerini ezbere bilmesinden faydalanılarak, Ankara yönüne hat tahsisi sağlanmıştır. Postanenin bodrumunda kurulan haberleşme merkezine yapılacak baskının haber alınması üzerine, gizli haberleşme merkezi aynı gece İhsan Bey'in evinin bodrumuna kurulmuştur. Telgraf müdürünün evine taşıdığı makineler, günün her saatinde çalışmış, Mustafa Kemal Paşa'ya haberler ulaştırılmıştır.¹⁷ Felah Grubu tarafından İstanbul'dan

¹⁴ Yurtsever, a.g.e., s. 312.

¹⁵ ATASE Arşivi, İSH, 1533/2.

¹⁶ Aydın, a.g.e., s. 75.

¹⁷ Yurtsever, a.g.e., s. 91.

Anadolu'ya haberlerin ulaştırılması ve yardımların yapılması İngilizleri rahatsız etmiştir.

İstanbul'dan Anadolu'ya silah kaçırıldığını düşünen İngiliz İstihbarat Teşkilatı, İstanbul'daki İngiliz Siyasi Temsilciliğine silah kaçırma işlemlerinin hangi yollarla yapıldığına dair rapor vermiştir. Bu raporda İstanbul'dan Anadolu'ya silahın iki yolla kaçırıldığı belirtilmiştir. Birincisi, Haydarpaşa-İzmit bölgesidir. Bu yolda tren yolu ve kayıklarla kaçakçılık yapılmıştır. İkincisi ise, Karadeniz limanlarına yapılan sevktir. İngiliz İstihbarat Servisi, bu yollar üzerinden yapılacak kaçakçılığın önlenilebileceğini dile getirerek alınabilecek tedbirleri şu şekilde sıralamıştır:

1.Pendik-İstanbul arasının tamamen boşaltılması, Pendik'ten sivillerin çıkarılarak bölgenin işgal altına alınması.

2.Karaburun'dan Pendik'e, Pendik'ten Karadeniz'e kadar denetim altına alınması, Karaburun-Pendik arasında kontrol amaçlı gemilerin bulundurulması, Pendik-İzmit arasında İngiliz kuvvetlerinin iki kat artırılarak Kağıthane önlerinde önlem alınması.

3.İstanbul'da, Anadolu'ya askeri malzeme sevkiyatıyla uğraşan şubelerin mühürlenerek bu işi yapan subayların Anadolu'ya sürülmesi.¹⁸ Bu durum, bir taraftan İngilizler Anadolu'da işgal faaliyetlerini gerçekleştirirken, diğer taraftan İngiliz İstihbarat Servisi'nin, Ankara Hükümeti faaliyetlerini ve Ankara Hükümeti'ne destek veren kişi ve kuruluşları kontrol altında bulundurmak ve Anadolu'ya yapacakları yardımları ne şekilde olursa olsun önlemeye çalıştığını göstermektedir.

Felah Grubu'nun Propaganda Faaliyetleri

Felah Grubu, Millî Mücadele'ye karşı olanların olumsuz yönde yaptıkları propagandanın İstanbul halkı üzerinde etkisini azaltmak ve yok etmek amacıyla karşı propaganda faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Grup, kurulduğu tarihte Ankara'ya gönderdiği yazıda¹⁹, propagandanın önemine işaret etmiştir.

¹⁸ Bülent Çukurova, *M.M. Grubu Haberalma Raporlarında Grup Faaliyetleri ve Bazı Zararlı Cemiyetler*, Ankara, 1989, s.53-54

¹⁹ Grup, İstanbul ve dış basın gazetelerinin Ankara tarafından düzenli olarak alınmadığının öğrenildiğini, eğer ihtiyaç varsa bunun grup tarafından sağlanabileceğini, Ankara matbuatının İstanbul'a düzenli olarak gönderilmesi gerektiğini, İstanbul'a

Felah Grubu, propaganda konusunu Ankara'nın dışarıdaki ve İstanbul'daki basın hakkında aydınlatılması, aynı zamanda Anadolu'daki matbuat konusunda İstanbul'un bilgilendirilmesi ve Milli Mücadele aleyhinde yayın yapan faaliyetlerin boşa çıkarılması için Anadolu'daki Millî Mücadele'ye ilişkin İstanbul'un doğru bir şekilde haberdar edilmesi şeklinde ele almıştır.

1 Aralık 1920 tarihinde Ankara'ya gönderilen bir yazıda, Kurmay Yüzbaşı Neşet Bey'in Ankara'dan gelirken beraberinde kitap, ajans, beyanname ve mecmuaların her sınıf halka dağıtıldığı ve olumlu sonuçların gözlemlendiği belirtilmiştir. İhsan Aksoley, gruba ulaşan Ankara matbuatını tanıdıklarına dağıttığını, vapur ve trenlerde yer değiştirerek birkaç tane, tramvay ve tünelde birer tane gazete bırakarak çıktığını, bu şekilde gazetelerin İstanbul'da dağıtılmasını sağladığını anlatmaktadır.²⁰

Felah Grubu, Ankara'dan gelen her türlü matbuatı İstanbul halkına dağıtmakla beraber aynı zamanda İstanbul'da yayınlanan gazeteleri de Ankara'daki Askerî İstihbârât Salonu'na, Müdâfaa-i Milliye Vekâleti'ne ve Afgan Büyükelçiliğine düzenli olarak göndererek İstanbul'daki durumun günübürlük olarak Anadolu'ya bildirmeye çalışmıştır.²¹

Van, Erzurum ve Trabzon havalisinde Ermeniler tarafından yapılan mezalimi tespit eden resmi heyet raporlarının basım ve dağıtılması, İstanbul'a gelen Amerikalılara verilmesi, Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti tarafından talep edilmiştir. Ermenilerin ve Yunanlıların işgal ettikleri yerlerde yaptıkları zulümleri gösteren bir kitap hazırlanmış, Hüsnütabiat matbaasında Binbaşı Aziz Hüdei Bey tarafından gizlice bastırılmıştır. Dört dilde yazılan bu kitaplardan birer adedi İngiliz, Fransız, İtalyan ve Amerikan Hükümetleri'nin İstanbul'da bulunan temsilcilerine posta ile gönderilmiştir.²² Bu gelişmeler Ulusal Bağımsızlık

gönderilen Yeni Gün ve Hakimiyet-i Milliye gazetelerinin ya hiç ya da gecikmeli olarak ulaştığını, bu nedenle Ankara gazetelerinin düzenli şekilde önce sahile oradan da İstanbul'a gönderilmesi için gerekli emirlerin verilmesi gerektiğini Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâsetine izah etmiştir. Yurtsever, a.g.e., s. 322

²⁰ Hüsnü Himmetoğlu, *Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Yardımları*, İstanbul, 1975,c.1, s.206.

²¹ ATASE Arşivi, İSH, 1731/3.

²² Yurtsever, a.g.e., s. 324-325

Savaşı'ndan Türk halkını haberdar etmek ve Türk halkının haklı direnişini dünya kamuoyuna duyurmak için basından da yeteri kadar istifade edildiğini ortaya koymaktadır.

Ankara Hükümeti, Milli Mücadele döneminde gerçekleştirilen önemli başarıları yayınlamış ve bunların İstanbul basınına duyurulması için Felah Grubu'na ulaştırılmasını sağlamıştır. Grupta, kendisine ulaştırılan Mustafa Kemal Paşa'nın bildirimlerinin hızlıca basına iletilmesini sağlamak için Bostancı'da gizli telgraf merkezi kurmuştur.

Sultan Vahdettin'in yaveri Albay Naci Bey'in (İldeniz) Anadolu'ya geçmesinin İstanbul'da büyük yankı uyandırması üzerine Felah Grubu, Millî Mücadele'ye olumlu katkı sağlayacağını düşünerek Sadrazam Tevfik Paşa'nın oğlu, Vahdettin'in damadı Binbaşı İsmail Hakkı (Okday) ve Sadrazamlık Başyaveri Yarbay Hüseyin Hüsnü Bey'e Anadolu'ya geçmeleri için çağrıda bulunmuştur. Grup, İsmail Hakkı Bey'e "Adapazarlı koyun tüccarı Mustafa Ağa" adı ile sahte kimlik hazırlamıştır. Haydarpaşa'dan trenle 28 Ocak 1921 tarihinde yola çıkmışlar, İngiliz kontrolüne takılmadan Geyve'ye ulaşmışlardır. Bunun üzerine ertesi gün bütün gazetelerde Vahdettin'in damadı ve Tevfik Paşa'nın oğlu ile Sadrazamlık Başyaveri'nin Anadolu'ya kaçtığı haberi birinci sayfalarda yer almıştır.²³ Ayrıca Yakup Kadri, Yahya Kemal, Ruşen Eşref ve Falih Rıfkı gibi İstanbul'da çeşitli meslek gruplarındaki kişilerinde bu grup sayesinde Anadolu'ya geçtikleri bilinmektedir.²⁴ Bu şekilde toplumda etkin olan önemli isimlerin halk nezdinde örnek alınması böylece halkın Ulusal Bağımsızlık Savaşı'na destek olması sağlanmıştır.

Felah Grubu'nun Anadolu'ya Gönderdiği Yardımlar

Anadolu'nun işgali karşısında, elde var olan silah ve mühimmatla hemen mücadeleye başlamak gerekiyordu. TBMM Hükümeti, ilk tedbir olarak Doğu ve Güneydoğu bölgesinde ve Anadolu'nun çeşitli yerlerinde dağınık halde bulunan silah, mühimmat ve malzemeyi toplayarak ihtiyaç olan cephelere göndermiştir.

²³ Turgut Özakman, *Şu Çılgın Türkler*, İstanbul, 2005, s.533.

²⁴ Himmetoğlu, a.g.e.,c. I, s. 67-68.

Felah Grubu Anadolu'ya göndereceği silah, mühimmat ve harp malzemelerinin temininde; baskın ile muhafızları bağlamak, para verme, eğlenmeye götürme, sarhoş etme, depo, ambar ve fabrikalar arasında yer değiştirme, bedeli ödenerek satın alma, şahsen alınabilecek ve taşınabilecek miktarda olan malzemeleri ilgili kişilere aldirmek, sayılı ve dolu olan sandıkları boşaltmak ve yerine başka sandıklar koymak gibi yöntemleri kullanmıştır.²⁵

Ankara Hükümeti'nin ihtiyaçları karşılamak için İstanbul, İmalat-ı Hârbiye Müesseseleri ile silah ve cephaneye depolarına sahip olması nedeniyle en önemli kaynak durumundadır.²⁶ Ancak ihtiyaç duyulan bu malzemeleri İstanbul'dan çıkarmak kolay olmamıştır. Örneğin, 1921'de Rus sığınmacılar ve İngiliz askerlerinin barındığı Selimiye Kışlası'ndaki depolardan telsiz aletleri Felah Grubu tarafından ele geçirilmek istenmiştir. Bunun için Teğmen İhsan (Aksoley) bir plan hazırlamış, Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nde görevli bir doktorun bir Türk askerinde veba teşhisi koymasını istemiştir. Olayın rapor edilmesine üzerine kışla hemen boşaltılmış, böylece soygun gerçekleştirilmiştir.²⁷

İstanbul'da bulunan depolardan çeşitli yöntemlerle alınan malzemeleri, Felah Grubu kurulduğu ilk zamanlarda küçük motorlarla gece taşınmasını sağlamıştır. Bunu yaparken, egzoz dumanı lastik borularla denize verilmiş, motor sesi böylece önlenmiştir. Işık yakılmadan Karamürsel'e doğru tehlikeli yolculuklar yapılmıştır.²⁸ Felah Grubu'nun sağladığı telsiz dinleme istasyonu sayesinde düşman devriyelerinin görev saatleri öğrenilerek, yola çıkılması sağlanmıştır. Ayrıca, Boğaz'ın gece ve gündüz gözetimi ve durumun her gün Felah Grubu'na bildirilmesi için Kavak Liman Reisi Yüzbaşı Fuat Bey görevlendirilmiştir.²⁹

Felah Grubu ilerleyen zamanlarda, Anadolu'nun isteklerini mavna, taka, motor gibi araçlarla karşılamının zor olduğunu göz önünde bulundurarak, mensuplarının düzenli ve yoğun çalışmaları sonucunda,

²⁵ Himmetoğlu, a.g.e., s. 293.

²⁶ Yurtsever, a.g.e., s. 183.

²⁷ Bilge Criss, *İşgal Altında İstanbul 1918-1923*, İstanbul, 2014, s.178-179.

²⁸ Erol Mütercimler, *Kurtuluş Savaşına Denizden Gelen Destek: Sovyetler Birliği'nden Alınan Destek Kuvayı Milliye Donanması*, İstanbul, 1992, s.166.

²⁹ Himmetoğlu, a.g.e., c. II, s.199.

Fransız ve İtalyan deniz nakliye şirketleri ile anlaşmıştır. Küçük nakil araçları yerlerini bu şirketlerin ticaret gemilerine bırakmış, böylece bu gemilerle büyük ölçüde silah ve cephanenin Anadolu limanlarına sevkiyatı yapılmıştır.³⁰ Yabancı şirket gemileri kullanımından önce Türk bandıralı vapurlar sevkiyat için kullanılmış ancak İngilizlerin Türk bandıralı vapurlara karşı yaptığı sıkı kontroller neticesinde yabancı şirketlerin, kapitülasyonlardan faydalanarak Türk karasularında serbestçe ticaret yapabilmelerinden dolayı yabancı şirket gemileri tercih edilmiştir. Büyük tonajlı gemilerin tercih edilmesinin diğer sebepleri ise, küçük teknelerin her mevsimde Karadeniz'e çıkamamaları, İstanbul Boğazı'ndaki kontrol barajını aşamamaları ve Boğaz'dan çıkabilenlerin de Karadeniz'de devriye gezen işgal kuvvetlerine yakalanmalarıdır.

Anadolu'ya yabancı ticaret gemileri ile gönderilen malzemeler, Karadeniz'de İnebolu, Samsun, Trabzon, Ereğli ve Amasra'ya; Ege ve Doğu Akdeniz'de Fethiye, Antalya ve Mersin'e; Marmara'da İzmit ve Karamürsel iskelelerine çıkarılmıştır.³¹ İstanbul'dan ve Rusya'dan deniz yoluyla taşınan malzemeler için Anadolu'ya en önemli giriş kapısı İnebolu olmuştur. İnebolu dışında Samsun ve Sinop limanları da kullanılmış ancak bu limanlara yakın bölgelerde Rum çeteleri faaliyet gösterdiklerinden ulaşım güven içinde yapılamamıştır. İnebolu ise küçük bir liman olmasına rağmen Karadeniz kıyılarını Ankara'ya bağlayan karayolunun başlangıç noktası olması bakımından önemlidir. İnebolu'nun güvenliği için Amasra limanı bir üs haline getirilmiş ve kıyıya toprak yerleştirilmiştir.³² Sevkiyat noktalarına bakıldığında grubun sadece belirli bir bölge ile sınırlı kalmadığı, deniz taşımacılığının mümkün olduğu her noktaya sevkiyat yapmaya çalıştığını söyleyebiliriz.

İstanbul'da Felah Grubu, çalışmalarına devam ederken Mustafa Kemal Yunanlılar'a karşı gerçekleşecek olan I. İnönü Muharebesi için Felah Grubu aracılığıyla İstanbul'dan sahra topları istemiş, toprak İtalyan şirketi Lloyd Triestino Company'ye ait bir gemiyle Anadolu'ya gönderilmiştir. Felah Grubu, Yunan Ordusu'nun son durumunu öğrenmek amacıyla grup içinde kime görev vereceği konusunu da

³⁰ Türk İstiklal Harbi İdari Faaliyetler (15 Mayıs 1919- 2 Kasım 1923), Ankara, 1975, c. VII, s.102.

³¹ Yurtsever, a.g.e., s. 189-193.

³²Mütercimler, a.g.e., s. 167.

tartışmıştır. Bir Rum olan Pandikyan'ın bu görevi yerine getirebilecek yapıda olduğu ve Yunan Ordusu'na ait bilgileri elde edebileceği değerlendirilmesinde bulunulmuştur. Ancak yapılan değerlendirmelerde tercih edilen kişi ise Yüzbaşı Kemal Bey olmuştur. Grup üyelerinden Yüzbaşı Kemal Bey, Yunan Ordusunun Batı Cephesi'ndeki durumunu Fransız istihbarat şube müdürü ile olan arkadaşlığı sayesinde harita elde ederek takip etmiştir. Haritada, Yunan Ordusu'nun Batı Anadolu'daki en ileri hatlarına kadar bütün mevzileri, topçu gözetleme yerleri, tahkimat ve gelişme yönleri, büyük birliklerin yerleri ile Yunan Başkomutanlığı'na ait ihtiyat yeri işaretlenmiştir. Harita bir kurye sayesinde Ankara'ya ulaştırılmıştır. Haritayı inceleyen İsmet Paşa ve kurmayları, haritanın yanıltma amacıyla düzenlenmiş olma ihtimaline karşılık, haberin güvenilirliğini gruba sormuştur. Ancak grup, konuya açık bir şekilde cevap vermeyi uygun bulmayarak sadece bilgilerin güvenilir olduğunu söylemekle yetinmiştir.³³

Sakarya Muharebesi öncesi Türk ordusunun durumu iyi değildi. 1921 yılı içerisinde İnönü ve Kütahya-Eskişehir Muharebeleri yapıldığı için mühimmat sıkıntısı oldukça fazla idi. Sakarya Meydan Muhaberebesi'nin zaferle sonuçlanmasından sonra İstanbul'dan Anadolu'ya gönderilen silah ve cephane miktarında artış olmuştur.

Millî Mücadele'nin kaderini belirleyecek olan Büyük Tarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi için hazırlıklar devam ederken Kasım 1921 başlarında Felah Grubu tarafından 8,8'lik toplara mahsus bir kürsü ile 16 adet yedek malzemesi Samsun'a sevk edilmiş, böylece Yavuz Zırhlısı'ndan sökülerek trenle Arifiye'ye, oradan da Samsun'a götürülen 8,8'lik toplar için ilk malzemeler sağlanmış oldu. Millî Mücadele'de çok büyük hizmetler vermiş olan bu ateş gücü yüksek olan toplara ait mermi ve muhtelif cephane sevkiyatı artarak devam etmiştir. Nitekim 8 Haziran 1922'de Yavuz bataryalarına ait zayıf tesirli 1000 atım kadar mermi daha Karadeniz limanlarına gitmek üzere yola çıkarılmış, 7 Temmuz 1922'de Felah Grubu tarafından Yavuz bataryalarına mahsus zayıf tesirli 150 adet tahrip mermisiyle, altı sandık içinde 18 adet tenvir mermisi Minerva vapuru ile Samsun'a gönderilmiştir. 30 Ekim 1922'de ise yine bu bataryalara ait 150 adet âdi mäsademe mermisi ve 100 adet tapa Altay

³³ Ekrem Baydar, "Mustafa Kemal'in Gizli Teşkilatını Ben İdare Ediyordum", *Cumhuriyet*, 28 Ekim 1970.

vapuru ile Samsun'a gönderilmiştir. Bunların yanı sıra, 18 Aralık 1921 tarihinde Muavenet-i Bahriye Heyeti³⁴ tarafından bir deniz tayyaresi ile Turgut Reis Zırhlısı'nın 7,5'luk toplarına mahsus 256 atım mermi İzmit'e gönderilmiştir. 12 Kasım 1921'de Muavenet-i Bahriye Heyeti tarafından hazırlanan iki tayyare, yedek aksamı ile birlikte İzmit Menzil kumandanlığına sevk edilmiş Felah Grubu ise 20 Şubat 1922'de piyade mermisi, uçak mermisi, çeşitli askerî malzeme ve silah, 30 Ekim 1922'de de yedek aksamı ile birlikte iki deniz uçağını İzmit'e göndermiştir.³⁵ Muavenet-i Bahriye Heyeti'nin, Felah Grubu'na katılması sonucunda grubun sevkiyat faaliyetleri daha etkili olmuştur.³⁶

7 Eylül 1922'de hareket eden Yelkencizâdelerin Anadolu vapuruyla İnebolu ve Samsun'a gönderdiği malzemeler aşağıda yer almaktadır:³⁷

Samsun'a Sevk Edilen Eşya

Markası	Sandık numarası	Sandık adedi	Miktarı	Türü
ADH		1 sandık	5 adet	7,5'luk Şınaydır cebel dürbünü
	482		5 adet	7,5'luk müstakil olmayan dürbün
			5 adet	7,5 sehpalı, pusulalı nişan dâiresi
	712	1 sandık	4 adet	Sehpalı küllemetre
	713	1 sandık	2 adet	Sehpalı makaslı batarya dürbünü
	714, 715	2 sandık	9 kangal	11 kilometre kablo

³⁴ Deniz yolu ile yardım grubu anlamına gelen bu grup, Anadolu'dan bağımsız bir örgütlenme halinde Anadolu'ya deniz yolu ile malzeme kaçırmaktaydı. İlk başta Felah Grubu'ndan bağımsız olarak kurulmuş fakat ilerleyen tarihlerde Felah Grubu'na katılmıştır.

³⁵ Metin Ayışığı, "Milli Mücadele'de İstanbul'dan Anadolu'ya Yapılan Silah Sevkiyatı ve İstihbarat Meselesi", *Ata*, (1992).

³⁶ Himmetoğlu, a.g.e., s. 236.

³⁷ ATASE Arşivi, İSH, 1601/15.

İnebolu'ya Sevk Edilen Eşya(1 Numaralı Liste)

Markası	Sandık numarası	Sandık adedi	Miktarı	Türü
ADH	602	1 sandık	25 adet	Çelik küskü
			4 adet	Taşıma manivelası/kolu
	604	1 sandık	52 adet	Taşıma manivelası/kolu
	605, 606	2 sandık	9 adet	Sehpalı dürbün, cebellere özel nişan dairesi
			4 adet	Sehpalı, pusulalı nişan dâiresi
			3 adet	Sehpalı, makaslı batarya dürbünü
	607, 608	2 sandık	2 adet	Seyyar demirci körüğü (portatif)
	609	1 sandık	1 adet	Sandıklı seyyar demirci körüğü takımı
	610, 611	2 sandık	2 adet	Alman toplarına ait alet sandığı
	612, 614	3 sandık	3 adet	Alman toplarına kundak yedek alet sandığı
	615, 616	2 sandık	2 adet	Bir kama yedek takımı
XADHH	617	1 sandık	1 adet	Kama tırnağı
			4 adet	Toplara özel anahtar
			4 adet	Çeşitli yay
			1 adet	Kama kurma mandalı
			1 adet	Çarpma iğnesi
			3 adet	Çarpma iğnesi ucu
			3 adet	Çarpma iğnesi somunu
			49 adet	Çeşitli somunlu civata
			618	1

			1 paket	Dürbünlere aid vida
			10 takım	Dürbünler için erkek
			58 adet	Mercek
			170 adet	Ruhlu şişesi
			9 adet	Mahfazalı bağımsız dürbün
			1 adet	Sahra toplarının çevirme yaylarını sökmeye yarayan palanga
			6 adet	Genişlik aleti
	619	1	2 çift	Bir kudretli cebel çevirme yayı
			37 adet	Bir kudretli cebel kama çarpışma iğnesi
			50 adet	Bir kudretli cebel kama çarpışma yayı
	620	1	4 adet	Bir cebel bağımsız nişangah
			1 adet	Sahra bağımsız nişangahı
			2 adet	Romen bağımsız dürbünlü nişangah

Samsun ve İnebolu'ya gönderilen malzemelere bakıldığında Felah Grubu'nun silah ve cephane konusunda yetersiz kaldığı, istihbarat, propaganda ve zaruri ihtiyaçların karşılanmasında daha etkin rol oynadıkları söylenebilir. Grubun silah ve cephane sevkiyatlarında yetersiz kalmasının sebebi olarak yeni kurulmuş olmaları ve yetki alanlarının sınırlandırılmış olduğu gösterilebilir.

Adana, Antep, Maraş ve Urfa'da güçlü bir direniş ile karşılaşan Fransa'nın ağır kayıplar vermesi ve Türk ordularının İnönü ve Sakarya Muharebelerinin de üstün başarılar sergilemesi Fransa'nın tutum değiştirmesine sebep olmuştur. Özellikle 20 Ekim 1921 Ankara

Antlaşması'ndan sonra Anadolu'ya yapılan silah sevkiyatına göz yummuşlardır.

Felah Grubu'nun Müdâfaa-i Milliye Vekâleti ile yaptığı yazışmalardan Fransızların eline geçen Wrangel ve Gürcistan ordusuna ait harp malzemesinin alımını da gerçekleştirdiği görülmektedir.³⁸ Felah Grubu'ndan Kimyager Nuri Efendi'nin silahların alımı esnasında Zeytinburnu'nda Fransızlar huzurunda muhalefet gösterdiği belirtilen yazıda, her ne surette olursa olsun Maçka'daki makineli tüfeklerden hiç olmazsa bir kısmının lazım gelenlere yani İngilizlere rüşvet vermek suretiyle de olsa alınarak birkaç gün içerisinde Anadolu'ya nakledilmesi istenmektedir. Kaymakam Hüsameddin Bey'e de teyit amaçlı yazılan bir yazıda da, Maçka silahhanesinde bulunan 1.000 ağır ve 200 hafif makineli tüfeğin bir an evvel kaçırılması ve hiç olmazsa bundan bir kısmının birkaç gün içerisinde Anadolu'ya naklinin sağlanması talep edilmektedir.³⁹ Söz konusu makineli tüfek alımının Felâh grubu tarafından takip edilmesi özellikle istenmektedir.⁴⁰ İhtiyaç olan silah alımından sorumlu tutulması ülkenin bağımsızlığı ve Türk milletinin istikbali için son derece önem taşıyan Anadolu Hareketi nezdinde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Felah Grubu, Anadolu'ya 3 Ocak 1923 - 28 Ocak 1923 tarihleri arasında aşağıdaki tabloda belirtilen çeşitli malzemeleri göndermiştir:⁴¹

Tarih	Vasıta	Sevk edildiği yer	Gönderilen malzeme
-------	--------	-------------------	--------------------

³⁸ Wrangel Ordusu Menşevikler'in kolluk kuvvetlerini oluşturmaktadır. Bolşevikler ile girişilen mücadelede yenilgiye uğrayan Menşevikler ilk önce Kırım'a ardından 1919 yılında Osmanlı ülkesine gelmişlerdir, Bunlardan kalan cephaneler işgal döneminde Fransızların kontrolüne geçmiş, Felah Grubu'nun girişimleri sonucu cephanelerde bulunan askeri mühimmat ve levazımlar Anadolu'ya sevk edilmiştir. Wrangel Ordusunu daha ayrıntılı irdellemek için bknz. Kerime Şahiner, "Bolşevik İhtilalinden Sonra Türkiye'ye Gelen Wrangel Ordusu ve Faaliyetleri", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, s.148-159.

³⁹ TİTE Arşivi, K.38, G.3, B.3-10001, 11001, 12001, 13001, 14001, 15001, 16001.

⁴⁰ TİTE Arşivi, K.38, G.3, B.3-24001.

⁴¹ ATASE Arşivi, İSH, 1635/51.

3 Ocak 1923	Şeref Cihan motoru	İzmir	Projektör makine
3 Ocak 1923	Bahtiyar motoru	İzmir	15/40 lık seri sahil toplarına has tahrip mermisi (180 sandık) 15/40 lık sahil toplarına has külahlı mermi Sehpalı telemetre (8 adet) Sehpalı vasat telemetre (12 adet) 15/40 lık külahlı tahrip mermisi (432 adet)
9 Ocak 1923	Gelibolu vapuru	Beşinci Kolordu	Süvari malzemesi (12 sandık)
28 Ocak 1923	Nuri Efendi idaresinde motor	İzmir	Uçak malzemesi
28 Ocak 1923	Eşref Kaptan idaresinde motor	İzmir	Çeşitli model mermi(15 sandık)
26 Ocak 1923	İhsan Hüda motoru	İzmir	15/40 lık külahlı tahrip danesi Sivri mermi (15 sandık)

Kurtuluş Savaşı'nda gerçekleştirilen askeri mücadele Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı ile sona ermesine rağmen Felah Grubu, projektör, süvari malzemeleri, uçak malzemeleri, çeşitli mermiler göndererek ordunun ihtiyaçlarını sağlamaya devam etmiştir.

Felah Grubu'nun faaliyette kaldığı sürece düzenli olarak Anadolu'ya gerçekleştirdiği sevkiyatın 38.500 tonu bulunduğu ambalaj, hamal, nakliye ve diğer masraflar için yüksek ücretler istenmesine rağmen toplam

masrafın her ton için 3375 kuruşu geçmediği ve bu durumun Müdâfaa-i Milliye Vekâleti'nin belirlediği nakliye ücreti olan 3000 kuruşla uyumluluk arz etmesi⁴² grubun, hazinenin yüksek menfaatlerini gözettiğini ortaya koymaktadır.

Anadolu'nun silah ve malzemeye ihtiyaç duyduğu bir zamanda, Felah Grubu'na Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti tarafından İstanbul'dan Anadolu'ya hareket eden bazı vapurlarda Samsun ve çevresindeki Rumlara pahalı fiyatlarla silah ve cephane satıldığıının bilgisinin ve bu konuda gereken tedbirleri alınması talimatı verildiği görülmektedir.⁴³ Bu durum bize grubun aynı zamanda Anadolu'daki düşman Ermeni ve Rum çetelerine silah ve mühimmat gönderilmesini önlemeye çalıştığını göstermektedir.

Felah Grubu'nun Millî Mücadele döneminin zor şartları altında gerçekleştirmiş olduğu sevkiyatlar, sağladığı istihbaratlar hiç şüphesiz ülkenin bağımsızlığı ve Türk milletinin istikbalini kazanmasına sağladığı katkıları açıkça göstermektedir.

Felah Grubu'nun Dağılması

Felâh Grubu 8 Kasım 1922 tarihine kadar bağımsız olarak vazifesine devam etmiş ve bu tarihten sonra İstanbul Kumandanlığı işlerine, her konuda yardımda bulunulacağı belirtilmiştir. 8 Kasım 1922 tarihli yazıda, yapılacak olan yardımlar ile grubun bağımsız faaliyetlerinin engellenmemesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Ancak Ankara imzalı 1 Ocak 1923 tarihli bir yazı grubun kaderini tayin etmiştir. Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti II. Şube'den gelen "Hüsameddin" imzalı 1 numaralı emirde, grubun faaliyetlerinden İstanbul Kumandanlığı'nı haberdar etmesi istenmiştir. Böylelikle, Felâh Grubu İstanbul Kumandanlığı kontrolü altına girmiştir. 3 Şubat 1923 Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti imzalı bir emirde ise, Felah Grubu'nun silah, cephane, malzeme temini ve sevkiyatı gibi faaliyetlerine son verildiği ifade edilmiştir. Grupta görevli subayların ise artık Trakya-İstanbul arasındaki haberleşme ağını sağlayacakları belirtilmiştir. Bu faaliyetlerinde de grup, doğrudan Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye Riyâseti'ne bağlanmıştır. Grubun, İstanbul'un İşgal Kuvvetleri tarafından tahliyesinde görev alacağı ve

⁴² TİTE Arşivi, K. 38, G. 3, B. 3-1001.

⁴³ Yurtsever, a.g.e., s. 199

buna yönelik ayrıca bir talimatname ile bu hususa açıklık getirileceği bildirilmiştir. Felâh Grubu'nun şeklen devam eden varlığı, yaklaşık dokuz ay sonra sona ermiştir.⁴⁴

İstanbul'u 18 Kasım 1918'de ilk kez, 16 Mart 1920'de ikinci kez işgal eden kuvvetler, 24 Temmuz 1923'de Lozan Antlaşması imzalanana kadar faaliyetlerine devam etmiş, İstanbul tamamen 2 Ekim 1923'de boşaltılmaya başlanmıştır. Böylelikle Millî Mücadele için üstlendiği görevleri yerine getirdikten sonra Felah Grubu da dağılmıştır.

Sonuç

Milli Mücadele yıllarında en önemli sorun yeni ordunun teşkili, subay kadrolarının oluşturulması ve orduya gerekli silah ve cephanenin temin edilmesiydi. Bu süreçte İstanbul'da ilk olarak İttihatçı kadrolar tarafından örgütlenerek oluşturulan Karakol Cemiyeti isimli gizli örgütle başlayan istihbarat, propaganda ve mühimmat sevkiyatı faaliyetlerini daha sonra Zabitan Grubu, Yavuz Grubu ve Müdafaa-i Milliye Grupları ile sürdürmüştür.

Felah Grubu da bu süreçte Ankara destekli olarak kurulan gizli gruplardan biridir. Hamza grubu ismiyle, 23 Eylül 1920 tarihinde başlayan grubun faaliyetleri, 4 Ekim 1923 tarihinde son bulmuştur. 5 şube şeklinde örgütlenen grubun yöneticileri ay, güneş, yıldız gibi takma isimler kullanmışlardır. Grup istihbarat ve propaganda faaliyetlerinin yanında, Ankara'da çıkan "Yenigün" ve "Hâkimiyet-i Milliye" gibi gazeteleri İstanbul halkına dağıtarak Anadolu'da sürdürülen Millî Mücadeleye destek olmuştur.

Felah Grubu muhtelif tarihlerde Anadolu'ya muharebe araçları, motor, uçak malzemeleri, tepsi, tencere, kaşık, battaniye gibi temel ihtiyaç malzemeleri göndermiştir. Ayrıca Grubun Anadolu hareketine yönelik en önemli faaliyetlerinden biri de İstanbul'dan güvenilir subay ve memurları Anadolu'ya geçirerek mücadeleye fiili olarak katkıda bulunmasıdır. Bu bağlamda Felah Grubu tarafından Anadolu'ya gönderilen gerek subay gerekse memurların toplam sayısı, 3.307 kişidir. Bununla birlikte Milli Mücadele'nin sonuna kadar Anadolu'ya memur,

⁴⁴ Mesut Aydın, "Milli Mücadele Döneminde İstanbul'da Faaliyette Bulunan Gizli Gruplar", ed. Hasan Celal Güzel, *Türkler*, C. 15, Ankara 2002, s. 651.

sanatkâr, subay ve işgal altındaki depolardan mühimmat sevkiyatında da önemli görevler icra ettiği görülmektedir.

Netice itibariyle Felah Grubu, memleketin bağımsızlığı, milletin istikbali için, faaliyette bulunduğu süreçte, hiçbir maddi beklentiye girmemiş, önemli görevler üstlenerek Millî Mücadele’de önemli bir yer teşkil etmiştir.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

ATASE Arşivi, İSH, 1533/2.

ATASE Arşivi, İSH, 1601/15.

ATASE Arşivi, İSH, 1731/3.

ATASE Arşivi, İSH, 1484/80.

ATASE Arşivi, İSH, 1635/51.

ATASE Arşivi, İSH, 1534/8.

TİTE Arşivi, K. 38, G. 3, B. 3-1001.

TİTE Arşivi, K.38, G.3, B.3-10001, 11001, 12001, 13001, 14001, 15001, 16001

TİTE Arşivi, K.38, G.3, B.3-24001

Kitaplar

Aydın, Mesut, *Milli Mücadele Döneminde TBMM Hükümeti Tarafından İstanbul’da Kurulan Gizli Gruplar ve Faaliyetleri*, İstanbul, 1992.

Criss, Bilge, *İşgal Altında İstanbul 1918-1923*, İstanbul, 2014.

Çukurova, Bülent, *Kurtuluş Savaşı’nda Haberalma ve Yeraltı Çalışmaları*, Ankara, 1994.

Demirel, Emin, *Teşkilatı Mahsusa’dan Günümüze Gizli Servisler*, İstanbul, 2002.

Hiçyılmaz, Ergun, *Belgelerle Kurtuluş Savaşında Casusluk Örgütleri*, İstanbul, 1981.

Himmetoğlu, Hüsnü, *Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Yardımları*, İstanbul, 1975, c.1.

Mütercimler, Erol, *Kurtuluş Savaşına Denizden Gelen Destek: Sovyetler Birliği’nden Alınan Destek Kuvayı Milliye Donanması*, İstanbul, 1992.

Osmanlı Belgelerinde Milli Mücadele ve Mustafa Kemal Atatürk, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2007.

Özakman, Turgut, *Şu Çılgın Türkler*, İstanbul, 2005.

Türk İstiklal Harbi İdari Faaliyetler (15 Mayıs 1919- 2 Kasım 1923), Ankara, 1975, c. VII.

Yurtsever, Serdar, *Milli Mücadele Dönemi İstihbarat Faaliyetleri Örnek Olay İncelemeleri (1919-1922)*, Ankara, 2013.

Yurtsever, Serdar, *Milli Mücadele İstihbaratında İstanbul'da Gizli Bir Grup "Felah"*, Ankara, 2015.

Zürcher, Eric Jan, *Milli Mücadelede İttihatçılık*, İstanbul, 2016.

Makaleler

Aydın, Mesut, "Milli Mücadele Döneminde İstanbul'da Faaliyette Bulunan Gizli Gruplar", ed. Hasan Celal Güzel, *Türkler*, C. 15, Ankara (2002), s. 651.

Ayışığı, Metin, "Milli Mücadele'de İstanbul'dan Anadolu'ya Yapılan Silah Sevkiyatı ve İstihbarat Meselesi", *Ata*, (1992).

Şahiner, Kerime, "Bolşevik İhtilalinden Sonra Türkiye'ye Gelen Wrangel Ordusu ve Faaliyetleri", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, s.148-159.

Tevetoğlu, Fethi, "Hamza Grubu", *Türkler Ansiklopedisi*, c.18, (1970), s.458.

Tezler

Avşar, Servet, *Milli Mücadelede Propaganda Faaliyetleri (1918-1923)*, Basılmamış Doktora Tezi, Isparta 2010.

Çukurova, Bülent, *M.M. Grubu Haberalma Raporlarında Grup Faaliyetleri ve Bazı Zararlı Cemiyetler*, Ankara, 1989.

Gazeteler

Baydar, Ekrem, "Mustafa Kemal'in Gizli Teşkilatını Ben İdare Ediyordum", *Cumhuriyet*, 28 Ekim 1970.